

**«ΕΚΤΡΟΠΕΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΘΕΣΜΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ –
ΝΟΜΙΚΕΣ, ΗΘΙΚΕΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ»**

τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης κ. Συμεών

«Τό θέμα πού μου ἀνετέθη νά ἀναπτύξω ἐνώπιόν Σας ἀπό τόν Μακαριώτατο Πρόεδρο καί τούς Σεβασμιωτάτους ἐν Χριστῶ ἀδελφούς, μέλη τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 154ης Συνοδικῆς Περιόδου, πρὸς τούς ὁποίους ἐκφράζω τίς εὐχαριστίες μου γιά τήν τιμή καί τήν ἐμπιστοσύνη τους πρὸς τήν ἐλαχιστότητά μου, ἔχει τόν τίτλο «Ἐκτροπές τοῦ οἰκογενειακοῦ θεσμοῦ εἰς τήν σημερινήν πραγματικότητα –νομικές, ἠθικές καί κοινωνικές προεκτάσεις».

Ἄμα τῇ ἀναθέσει τῆς εἰσηγήσεως ἐπεδίωξα νά πληροφορηθῶ τί ἀκριβῶς κατά τόν καθορισμό τῶν θεμάτων ἐλέχθη στή σχετική συνεδρία τῆς Δ.Ι.Σ., προκειμένου νά προσπαθῆσω νά ἀνταποκριθῶ ἀναλόγως. Ὁμολογῶ ὅτι τό ἀπόσπασμα Πρακτικοῦ τῆς σχετικῆς Συνεδρίας, τό ὁποῖο παρεκάλεσα νά μου δοθεῖ καί μου ἐστάλη, δέν μέ βοήθησε στήν ἀποσαφήνιση τῶν ζητουμένων τοῦ ἀνατεθέντος εἰς ἐμέ θέματος. Ὡς ἐκ τούτου ἡ προσέγγιση καί τό περιεχόμενο τῆς εἰσηγήσεως διαμορφώθηκε μέ βάση τήν προσωπική ἐκ μέρους μου κατανόηση τοῦ θέματος.

Κατ' ἀρχήν ὁ ὅρος «ἐκτροπές», συνήθης στή δική μας γλώσσα τῶν ἐκκλησιαστικῶν, εἶναι δύσκολο ἕως ἀδύνατο νά γίνει ἀποδεκτός εὐρύτερα. Αντίθετα, οἱ ὅροι πού χρησιμοποιοῦνται στήν Κοινωνιολογία τῆς σύγχρονης οἰκογένειας εἶναι ἐναλλακτικά πρὸς τή συμβατική οἰκογένεια σχήματα ἢ ἐναλλακτικές μορφές οἰκογένειας [1]. Ἡ ἀξιολόγηση αὐτῶν τῶν σχημάτων ὀργάνωσης τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων μέ βάση τά κριτήρια τῆς χριστιανικῆς θεολογίας περὶ γάμου καί οἰκογένειας εἶναι ἀσφαλῶς ἀρνητική. Ἡ ἀντίθεση τῆς Ἐκκλησίας δεδομένη. Ἡ σύγκρισή τους μέ τόν Χριστιανικό γάμο καί τή χριστιανική οἰκογένεια ὡς «κατ' οἶκον ἐκκλησία» [2], ὅπως ἐπικράτησε νά ὀνομάζεται, μᾶς ἐπιτρέπει τόν χαρακτηρισμό τους ὡς ἐκτροπές. Ὡστόσο, οἱ παραδοσιακοί χαρακτηρισμοί ἀρνητικῶν φαινομένων καί καταστάσεων σήμερα σοκάρουν καί προκαλοῦν ἀντιδράσεις, διότι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων –ἀκόμη καί βαπτισμένοι χριστιανοί– ζοῦν καί σκέπτο-

νται άγνοώντας τόν λόγο τής Αγίας Γραφής, τούς ιερούς Κανόνες, γενικότερα τό ήθος καί τή γλώσσα τής Έκκλησίας.

«Έκτροπές του οικογενειακού θεσμού» ή «έναλλακτικές μορφές οικογένειας» στή σημερινή πραγματικότητα συνιστούν φαινόμενα τά όποια άποδεικνύουν τήν έκκοσμίκευση καί άποχριστιάνιση τών συγχρόνων κοινωνιών, κοινωνιών καί λαών έν τούτοις μέ ένα πλούσιο χριστιανικό παρελθόν. Αυτό έν πολλοίς ισχύει καί για τήν έλληνική κοινωνία.

Οί λόγοι πολλοί καί διάφοροι.

Βαθύτεροι, ή φιλοσοφία του Διαφωτισμού καί ή αντίληψη περί έλευθερίας ως δυνατότητας άπεριόριστων άτομικών έπιλογών.

Η θεοποίηση τών άτομικών δικαιωμάτων, ή όποια έκ τών πραγμάτων άπομειώνει τήν ήθική δέσμευση, τήν αίσθηση του χρέους, τήν κοινωνική ευθύνη, τό πνεύμα τής θυσίας.

Ο γάμος καί ή οικογένεια άπό γεγονός κατ' έξοχήν εκκλησιαστικό καί κοινωνικός θεσμός θεμελιώδους σημασίας γίνεται, όλο καί περισσότερο, άτομική υπόθεση πού έντάσσεται στή σφαίρα του ιδιωτικού βίου.

Η πτώση τής δημοτικότητας του γάμου καί ή άποδυνάμωση του οικογενειακού θεσμού λόγω έπαναστατικών μεταβολών πού συντελοούνται καθημερινά.

Η μείωση τής γαμηλιότητας.

Η άνοχή ή, άκόμη περισσότερο, ή κοινωνική άποδοχή τών προγαμιαίων σεξουαλικών σχέσεων.

Η έξάλειψη τών προκαταλήψεων ως προς τίς άγαμες μητέρες καί ή νομική προστασία τών έξώγαμων παιδιών, πού συνεχώς αύξάνουν.

Η αύξηση τών διαζυγίων.

Η επιθυμία τών γυναικών για άυτονομία, κυρίως μεταξύ τών περισσότερο μορφωμένων καί οικονομικά άνεξάρτητων.

Υπό τήν επίδραση τών γυναικείων άπελευθερωτικών κινημάτων διαμορφώνεται ένας καινούργιος τρόπος ζωής, στά πλαίσια του όποιου ό γάμος δέν άποτελεί τό άλφα καί τό ώμέγα τής ζωής τής γυναίκας καί ό έρωτας δέν συνδέεται πλέον μέ τόν γάμο [3].

Όλοι αύτοί οί λόγοι — ίσως καί άλλοι— συνετέλεσαν στήν εμφάνιση μορφών γάμου καί όργάνωσης του οικογενειακού βίου, οί όποιοι υπό τό φώς τής χριστιανικής διδασκαλίας περί γάμου καί οικογένειας θεωροούνται έκτροπές καί κατά τή σύγχρονη εκκοσμικευμένη αντίληψη έναλλακτικές μορφές οικογένειας.

«Μέ ποιμαντική διάσταση», όπως έλέχθη στή Δ.Ι.Σ. κατά τόν όρισμό τών θεμάτων [4], θά έξετάσουμε μέ κάθε δυνατή συντομία τέσσερα φαι-

νόμενα ἔξαιρετικά ἐπίκαιρα γιά τήν ἑλληνική πραγματικότητα καί τά ὁποῖα παρουσιάζουν καί γιά μᾶς ἰδιαίτερο ποιμαντικό ἐνδιαφέρον: τόν πολιτικό γάμο, τή μονογονεϊκή οἰκογένεια, τήν ἐλεύθερη συμβίωση καί τόν λεγόμενο γάμο τῶν ὁμοφυλοφίλων.

1. Ὁ πολιτικός γάμος

Ὅπως εἶναι γνωστό, μετά ἀπό ἕνδεκα αἰῶνες ἡ Πολιτεία ἐν ἔτει 1982 μέ τόν Νόμο 1250 καθιέρωσε τόν πολιτικό γάμο, ἀποδεχθεῖσα ἐν τέλει κάτω ἀπό τή σθεναρή ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας τόν προαιρετικό χαρακτήρα του.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας συγκληθεῖσα ἐκτάκτως τόν Ἰανουάριο τοῦ 1982 ἀπευθύνθηκε μέ τήν ὑπ' ἀριθμόν 2309/21-1-1982 Ἐγκυκλίό της «Πρός τόν εὐσεβῆ ἑλληνικόν λαόν». Στήν ἐν λόγω Ἐγκύκλιο μεταξύ τῶν ἄλλων τονιζόταν :

«Εἶναι ἀληθές, ὅτι δέν νοεῖται χριστιανός ὀρθόδοξος, ἀνήκων εἰς τήν Ἐκκλησίαν, καί μή τηρῶν τήν διδασκαλίαν της καί μάλιστα τήν δογματικήν. Διά τοῦτο καί εἶναι σαφές ὅτι, ὁ τελῶν πολιτικόν γάμον, ὄχι μόνον δέν τελεῖ ἐννομον καί κανονικήν σύζευξιν κατά τήν τάξιν τῆς θρησκείας, ἀλλά καί καταπατεῖ δημοσίᾳ καί ἐνσυνειδήτως τήν περί τῶν 7 Μυστηρίων δογματικήν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ Ἱ. Σύνοδος κρίνει ὅτι ὁ οὕτω συμπεριφερόμενος ἐκφράζει τήν θέλησιν καί προχωρεῖ εἰς τήν ἐκπλήρωσίν της, ὅπως παύση τοῦ λοιποῦ ἀνήκων οὐσιαστικῶς εἰς τήν ἐξ ἧς προέρχεται Ἐκκλησίαν. Ἡ συνέπεια καί εἰλικρίνεια ἐπιβάλλει ὁ τοιοῦτος νά παύση καί τυπικῶς πλέον νά ἀνήκη εἰς τούς κόλπους της» [5].

Ἀκολούθησε ἡ ὑπ' ἀριθμόν 2328 Ἐγκύκλιος τῆς Δ.Ι.Σ. τήν 20ή Ὀκτωβρίου 1982 μέ θέμα «Ποιμαντορική μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας ἐν σχέσει μέ τόν Πολιτικόν Γάμον». Ἐπαινοῦσα ἡ Ἱ. Σύνοδος τούς Δημάρχους καί Κοινοτάρχες πού ἀρνήθηκαν νά τελέσουν Πολιτικούς Γάμους καί ἐπισημαίνουσα τήν πνευματική εὐθύνη ὅσων ἐκ τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων ἐτέλεσαν πολιτικούς γάμους, κατέληγε συνιστώντας ἀορίστως πατρική ποιμαντική μέριμνα «διά τά ζεύγη τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τά τελέσαντα πολιτικόν γάμον, ἵνα ταῦτα, μεταμελούμενα, τελέσωσι τόν θρησκευτικόν γάμον, διά νά ἐπανασυνδεθῶσι μετά τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας» [6].

Ἡ ἀρνηση ὀρισμένων ἱερέων νά βαπτίσουν παιδιά πού προῆλθαν ἀπό γονεῖς πού συνῆψαν πολιτικό γάμο προκάλεσε τήν ὑπ' ἀριθμόν 2395/5-9-1984 Ἐγκύκλιο τῆς Δ.Ι.Σ. [7] ἡ ὁποῖα συνιστοῦσε τή βάπτισιν

αὐτῶν τῶν παιδιῶν. Ἡ ἐπιχειρηματολογία τῆς Ἐγκυκλίου εἶναι ἐλάχιστα πειστική. Καί, φυσικά, δέν ἀγγίζει τό ζήτημα πῶς θά ἀνατραθοῦν καί πῶς θά διαπαιδαγωγηθοῦν χριστιανικά τά παιδιά πού βαπτίσαμε, τά ὁποῖα ζοῦν καί διαπαιδαγωγοῦνται ἀπό γονεῖς πού γιά λόγους ἰδεολογικούς καί μέ πολύ φανατισμό (περί αὐτῶν ὁ λόγος) ἀντί τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ἐπέλεξαν τόν πολιτικό γάμο καί οὐσιαστικά ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τήν Ἐκκλησία.

Ἡ ὑπ' ἀριθμόν 2665 Ἐγκύκλιος τῆς 4ης Νοεμβρίου 1998 ἀντιμετωπίζει τό ζήτημα «Περί τῆς κηδεῖας τῶν τελεσάντων πολιτικόν Γάμον». Στήν ἐν λόγω ἐγκύκλιο καταβάλλεται προσπάθεια νά ἐξηγηθοῦν οἱ λόγοι γιά τούς ὁποίους ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τόν Ἰανουάριο τοῦ 1982 ἤχθη στήν ἀπόφαση κατά τήν ὁποία οἱ τελοῦντες πολιτικό γάμο καί ἐμμένοντες «εἰς τήν ἀπιστίαν αὐτήν ἀποκόπτονται τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἰδίας αὐτῶν ὑπαιτιότητος καί στεροῦνται τῶν εὐλογιῶν καί τῶν εὐχῶν της». Καθώς ὅμως, ὡς φαίνεται, ὑπῆρξαν ἔντονες ἀντιδράσεις σέ περιπτώσεις ἀρνήσεως ἐκκλησιαστικῆς ταφῆς σέ τελέσαντες πολιτικό γάμο, ἡ Ἐγκύκλιος προτείνει «ὅπως μετά συμπαθείας καί ἄκρας συγκαταβάσεως ἀντιμετωπισθοῦν ὑπό τῶν ποιμένων καί Πνευματικῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἔνιοι περιπτώσεις κεκοιμημένων τελεσάντων πολιτικόν γάμον» [8].

Τέλος, ἀπό ἀπάντηση τῆς Ἱεράς Συνόδου σέ ἐρώτημα ἰδιώτου μετά ἀπό γνωμάτευση τῆς Ἐπιτροπῆς Νομοκανονικῶν Ζητημάτων συνάγεται, ὅτι κάποιος (κάποια) πού τέλεσε πολιτικό γάμο κωλύεται νά γίνει ἀνάδοχος [9].

Ἐπί τοῦ ζητήματος τοῦ πολιτικοῦ γάμου συμπερασματικῶς νομίζουμε ὅτι, μετά μάλιστα τρεῖς δεκαετίες ἐφαρμογῆς τοῦ σχετικοῦ Νόμου καί τῶν ζητημάτων πού κατά καιρούς ἀνέκυψαν, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει

α) νά μελετήσῃ σφαιρικά τό θέμα·

β) νά ἀποτιμήσῃ τά στατιστικά δεδομένα·

γ) νά κωδικοποιήσῃ μέ εὐληπτο καί ποιμαντικά ἐπαγωγό τρόπο τίς μέχρι σήμερα ἀποφάσεις της· καί

δ) μέ κάθε πρόσφορο μέσο νά καθοδηγήσῃ ποιμαντικά ἐπί τοῦ θέματος τόν Ἱερό Κλήρο καί τό θεοφιλές ποίμνιό της.

2. Ἡ μονογονεϊκή οἰκογένεια

Ἡ αὐξηση τῶν διαζυγίων, ἡ μείωση τῆς γαμηλιότητας καί τῶν δευτέρων γάμων, ἡ ἐπιθυμία τῶν γυναικῶν γιά ἀνεξαρτησία, ἐκφραζόμενη ὡς ἀρνηση τῆς συζυγικῆς σχέσης ἀλλ' ὄχι καί τῆς γονεϊκῆς, ἡ διαφορο-

ποίηση ἐπί τό ἀνεκτικότερον στήν ἀντιμετώπιση τῆς ἄγαμης μητέρας ὀδήγησαν στήν αὐξηση τῶν μονογονεϊκῶν οἰκογενειῶν [10].

Στήν ἐμφάνιση καί τόν πολλαπλασιασμό τους συντείνει ἀκόμη ἡ σύγχρονη ἀντίληψη κατά τήν ὁποία ἀποσυνδέεται ὁ γάμος ἀπό τή γονιμότητα, ὅπως ἐπίσης καί οἱ δυνατότητες πού προσφέρουν οἱ σύγχρονες ἀναπαραγωγικές τεχνολογίες σέ μία γυναίκα νά τεκνοποιεῖ ἐκτός γάμου καί χωρίς οἰασδήποτε μορφῆς σχέση μέ ἄνδρα ἀλλ' ἀπλῶς προμηθευόμενη ἀνδρικά σπερματοζωάρια ἀπό μία τράπεζα σπέρματος!

Ἡ μονογονεϊκή οἰκογένεια κατά κύριο λόγο εἶναι γυναικεία ὑπόθεση, χωρίς, ὥστόσο, νά ἀπουσιάζουν καί μονογονεϊκές οἰκογένειες μέ ἀρχηγό ἄνδρα. Τό σχῆμα αὐτό οἰκογενείας ἔχει ἀντιμετωπισθεῖ καί ἐξακολουθεῖ νά ἀντιμετωπίζεται ὡς ἐκτροπή, ὡς κατάσταση παθολογική πού ἀφορᾷ ἄτομα πού εἶναι (ἢ θά ἐξελιχθοῦν σέ) προβληματικά. Οἱ οἰκογένειες αὐτές θεωροῦνται προϊόντα διάλυσης καί, ἀκόμα, παθογόνες κυρίως ὅσον ἀφορᾷ τήν ἀνάπτυξη τῶν παιδιῶν καί τήν κοινωνικοποίησή τους. Ἔτσι ἡ προσοχή τῆς κοινῆς γνώμης εἶναι κυρίως στραμμένη πρὸς τά παιδιά καί λιγότερο πρὸς τή μητέρα.

Ἡ συνειδητοποίηση ὅτι ἡ αὐξηση τοῦ ποσοστοῦ τῶν μονογονεϊκῶν οἰκογενειῶν μπορεῖ νά εἶναι ἀποτέλεσμα ἐπιλογῆς, καί ὅτι ἡ ἐπιλογή αὐτή ἀποτελεῖ ἄρνηση τῆς συμβατικῆς συζυγικῆς οἰκογένειας μετέβαλε κάπως τήν ἀνησυχία τῆς κοινῆς γνώμης, καί τό πρόβλημα πού ἄρχισε νά ἀπασχολεῖ εἶναι οἱ ἐπιπτώσεις τοῦ σχήματος αὐτοῦ, τῆς «ἀπόκλισης» αὐτῆς στή συζυγική οἰκογένεια καί μέσω αὐτῆς στό κοινωνικό σύνολο [11].

Ὅσο καί ἂν τό σχῆμα τοῦτο τῆς μονογονεϊκῆς οἰκογένειας εἶναι περιορισμένης ἔκτασης γιά τήν ἑλληνική πραγματικότητα, ἀπαντωμένο κυρίως στά μεγάλα ἀστικά κέντρα, δέν παύει νά ἀποτελεῖ ἰδιαίτερης ποιμαντικῆς σημασίας ζήτημα τόσο ὡς πρὸς τήν μητέρα, ἔάν τό σχῆμα συνιστᾷ συνειδητή ἐπιλογή της, ὅσο καί ὡς πρὸς τό παιδί (ἢ τά παιδιά) μιᾶς οἰκογένειας αὐτοῦ τοῦ τύπου.

Ἐξακολουθεῖ ἡ μητέρα μιᾶς μονογονεϊκῆς οἰκογένειας νά συνδέεται ὡς ζωτικό μέλος μέ τήν Ἐκκλησία; Μπορεῖ νά μετέχει στά μυστήριά Της; Βαπτίζουμε τά παιδιά μιᾶς τέτοιας οἰκογένειας; Ποιμαντικά ἐρωτήματα τά ὁποία χρήζουν σοβαρῆς μελέτης καί ἀνάλογων συνοδικῶν ἀποφάσεων.

3. Ἡ ἐλεύθερη συμβίωση

Στίς σύγχρονες κοινωνίες ἐμφανίζεται ὀλοένα καί μέ μεγαλύτερη συχνότητα ἢ ἐλεύθερη συμβίωση ὡς ἐπιλογή καί τρόπος ζωῆς μεταξύ προσώπων διαφορετικοῦ ἢ καί τοῦ ἰδίου φύλου ὡς ἐναλλακτική μορφή οἰκογένειας. Ὁ λόγος κατ' ἀρχήν γιά τήν ἐλεύθερη συμβίωση προσώπων διαφορετικοῦ φύλου, ἄνδρα καί γυναίκα.

Ἡ ἐξάπλωση τοῦ φαινομένου αὐτῆς τῆς μορφῆς συμβιώσεως, δηλαδή ἐκτός θρησκευτικοῦ ἢ πολιτικοῦ γάμου καί τῶν νομικῶν δεσμεύσεων πού αὐτοί δημιουργοῦν, καί ἡ ἀπαίτηση τῶν ἐνδιαφερομένων ἀπό τίς διάφορες κυβερνήσεις καί τά κόμματα γιά νομοθετική ἀναγνώριση καί ρύθμιση αὐτῆς τῆς μορφῆς συμβίωσης κατά τρόπο ἀνάλογο μέ ὅσα ἰσχύουν γιά τή συμβατική οἰκογένεια, ὀδήγησε τά περισσότερα εὐρωπαϊκά κράτη στή θέσπιση σχετικῶν νόμων ἀναγνώρισης τοῦ σχήματος καί παροχῆς ὀρισμένων δικαιωμάτων πού προσφέρει ὁ θεσμός τοῦ γάμου, ὅπως ἐπιδόματα, ἄδειες, εὐνοϊκή φορολογική μεταχείριση, διατήρηση τῆς οἰκογενειακῆς στέγης ἢ κάποιας διατροφῆς, ἀκόμα καί κάποια κληρονομικά δικαιώματα.

Αὐτό ἔγινε καί στή χώρα μας μέ τόν Νόμο 3719/2008 «Γιά τίς μεταρρυθμίσεις γιά τήν οἰκογένεια, τό παιδί, τήν κοινωνία καί ἄλλες διατάξεις», μέ τόν ὁποῖο καθιερώθηκε τό «Σύμφωνο Ἐλεύθερης Συμβίωσης» παρά τίς ἀντιδράσεις τῆς Δ.Ι.Σ. [12], Ἱεραρχῶν, θρησκευτικῶν ἐντύπων, ἀκόμη καί τῆς Συνόδου τῶν ἐν Ἑλλάδι Ρωμαιοκαθολικῶν ἐπισκόπων [13].

Κατά τήν αἰτιολογική ἐκθεση τό «Σύμφωνο» «ἀποτελεῖ ἕνα καθεστῶς διαφορετικό ἀπό τό γάμο : πρόκειται γιά μιά ἐναλλακτική μορφή μόνιμης συμβίωσης καί ὄχι γιά μιά μορφή ‘χαλαροῦ’ γάμου». Καί ὁ τότε ἀρμόδιος Ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης, ἐκφράζοντας τίς κυβερνητικές θέσεις, ὑποστήριξε ὅτι μέ τόν συγκεκριμένο νόμο ἐπιχειρεῖται νά ρυθμιστεῖ νομοθετικά ἕνα ὑπαρκτό κοινωνικό φαινόμενο, δηλαδή ἡ γέννηση παιδιῶν ἐκτός γάμου, οἱ μονογονεϊκές οἰκογένειες πού συνεχῶς αὐξάνονται καί οἱ ἀπροστάτευτες γυναῖκες ἀπό τή μακρόχρονη πολλές φορές ἐλεύθερη συμβίωση. Ἔτσι ἐκτιμᾶται ὅτι μέ τό «Σύμφωνο Ἐλεύθερης Συμβίωσης», ἡ συμβίωση γίνεται «λιγότερο ἐλεύθερη», ἐπιπόλαιη καί ἄδικη, ἀφοῦ συνδέεται μέ ὄρους, συμφωνίες καί δεσμεύσεις [14].

Εἶναι πασιφανές ὅτι ἡ Ἐκκλησία σέ καμία περίπτωση δέν μπορεῖ νά ἀποδεχτεῖ γιά τά μέλη της τό «Σύμφωνο Ἐλεύθερης Συμβίωσης», ὅπως καί τόν πολιτικό γάμο. Ἐν τούτοις, πέρα ἀπό τήν πλήρη καί σαφῆ ἀντίθεσή της, δέν ἔχει τή δυνατότητα νά ἐμποδίσει τήν Πολιτεία νά

προβεί κατά τήν κρίση της σέ νομοθετικές ρυθμίσεις πού ἀφοροῦν μικρές ἢ μεγάλες κατηγορίες πολιτῶν της, πού δέν ἀνήκουν στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἢ ἄλλα ἀναγνωρισμένα θρησκευόμενα καί ὁμολογίες καί ἐπιθυμοῦν μιά τέτοιου εἴδους συμβίωση. Ἀναμφίβολα στήν κατηγορία αὐτή θά εὔρεθοῦν καί πολίτες οἱ ὅποιοι εἶναι βαπτισμένοι ὀρθόδοξοι χριστιανοί, οἱ ὅποιοι ὅμως ἐμφοροῦνται ἀπό ιδέες καί ἀντιλήψεις ξένες καί ἀντίθετες πρὸς τή διδασκαλία, τήν παράδοση καί τό ἦθος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀνακίνηση τοῦ ζητήματος τό 2008 ἐν ὄψει τῆς νομοθετικῆς ρυθμίσεως καί ἡ χρήση ὀρισμένων ὄρων —ἀσφαλῶς ἀγιογραφικῶν καί κανονικῶν ὅπως πορνεία καί παλλακεία, οἱ ὅποιοι ὅμως σήμερον κατανοοῦνται διαφορετικά—, προκάλεσε τεράστιες ἀντιδράσεις καί ἀπειλήθηκαν ἀκόμη καί μηνύσεις. Ἀπό τήν ἄλλη πάλι ἡ ἀποψη ὅτι ἀφοῦ μέχρι το 893 μ.Χ., πού ὁ αὐτοκράτορας Λέων ὁ ΣΤ΄ ὁ Σοφός κατέστησε ὑποχρεωτική τήν ἱερολογία τοῦ γάμου, καί τά νομικά ζητήματα τοῦ γάμου μέχρι τότε ἀνήκαν στήν ἀποκλειστική ἀρμοδιότητα τῆς Πολιτείας, γιατί καί τώρα νά μή γίνεται τό ἴδιο δεκτό, ἐπέφερε σύγχυση, ἀποδυναμώνοντας μιά παράδοση 10 αἰῶνων σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τίς σχέσεις τοῦ δικαίου περὶ τοῦ γάμου καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱερολογίας του [15].

Ἐν τέλει, τό νομοσχέδιο ψηφίστηκε καί κατέστη νόμος τοῦ Κράτους. Καί ἡ Ἐκκλησία ἔχει χρέος νά μελετήσει καί νά ἀντιμετωπίσει τίς συνέπειες τοῦ «Συμφώνου».

Πρῶτον, πόσο τό συγκεκριμένο σχῆμα συμβίωσης, νομοθετικά κατοχυρωμένο πλέον, ἐπηρεάζει ἀρνητικά τή χριστιανική ἀντίληψη περὶ γάμου καί οἰκογένειας τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Δεύτερον, πῶς θά διαφυλάξει τά μέλη της ἐκεῖνα πού γιά διαφόρους λόγους, ἐπιπόλαια καί ἀβασάνιστα, θά ἐπιλέξουν γιά ὀρισμένο χρονικό διάστημα ἢ καί μονίμως τόν συγκεκριμένο τρόπο ἐλεύθερης συμβίωσης ἀντί τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱερολογίας τῆς συζυγίας τους.

Τρίτον, ποιὰ θά εἶναι ἡ στάση της πρὸς τά μέλη της, τά ὅποια συνῆψαν καί ἐξακολουθοῦν νά ζοῦν ὑπό τό καθεστῶς «ἐλεύθερης συμβίωσης». Θά ἐπιτρέπει νά μετέχουν στά μυστήριά της καί πρωτίστως στή θεία Εὐχαριστία; Θά βαπτίζει τά παιδιά πού θά προέρχονται ἀπό γονεῖς πού ζοῦν ὑπό τήν ἀνευλόγητη σχέση τῆς ἐλεύθερης συμβίωσης; Τέλος, θά τοὺς δέχεται ὡς ἀναδόχους ἢ ὡς μάρτυρες (κουμπάρους) στά μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καί τοῦ Γάμου; Ἀλλά καί κατά τήν ἐκδημία τους θά ἐπιτρέπει τήν τέλεση τῆς Ἐξοδίου Ἀκολουθίας;

Δυστυχῶς, μέχρι σήμερα αὐτές οἱ παράμετροι δέν ἔχουν ποιμαντικά μελετηθεῖ καί, φυσικά, δέν ἔχουν ληφθεῖ οἱ ἀναγκαῖες συνοδικές ἀποφάσεις.

4. Οἱ γάμοι τῶν ὁμοφυλοφίλων

Ἡ θλίψη, ἡ ἀγανάκτηση καί ὁ προβληματισμός τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καί τῶν πιστῶν μελῶν της, κορυφώνεται μπροστά στή διαγραφόμενη προοπτική τό «Σύμφωνο Ἐλεύθερης Συμβίωσης» πού ὁ νόμος 3719/2008 ἀναγνώρισε γιά τά ἑτερόφυλα ζευγάρια νά ἐπεκταθεῖ καί γιά τά ὁμόφυλα, δηλαδή νά φτάσουμε κατά τή δημοσιογραφική γλώσσα στόν γάμο τῶν ὁμοφυλοφίλων.

Ἦδη δεκαπέντε χῶρες —πρώτη ἡ Ὁλλανδία τό 2001 καί τελευταία ἡ Νέα Ζηλανδία (ἀπό τόν περασμένο Ἀπρίλιο), ἡ πρώτη στήν περιοχή Ἀσίας-Εἰρηνικοῦ— προχώρησαν νομοθετικά (μέ διάφορες παραλλαγές ἀπό χώρα σέ χώρα) στήν ἀναγνώριση τοῦ γάμου μεταξύ προσώπων τοῦ ἰδίου φύλου ὡς ἐναλλακτική μορφή οἰκογένειας.

Πρός τήν κατεύθυνση αὐτή φαίνεται ὅτι ὠθοῦνται τά πράγματα κι ἐδῶ στήν πατρίδα μας [16]. Μέ ἀφορμή τήν ψήφιση τό 2008 τοῦ Νόμου 3719 γιά τό «Σύμφωνο ἐλεύθερης συμβίωσης» ἑτερόφυλων ζευγαριῶν ὁ τότε Ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης —ὑπουργός τῆς λεγόμενης συντηρητικῆς παρατάξεως— εἶχε ἀνακοινώσει ὅτι εἶχε συστήσει ὁμάδα ἐργασίας, ἡ ὁποία θά μελετοῦσε διεξοδικά τήν προοπτική τῆς θεσμοθέτησης τῆς ἐλεύθερης συμβίωσης καί φιλομόφυλων ἀτόμων [17].

Ὅλοι θυμόμαστε τά ὅσα εἶχαν γίνει τόν Ἰούνιο τοῦ 2008 στήν Τῆλο ἡ διάφορες κατά καιρούς δηλώσεις δημοτικῶν ἀρχόντων, οἱ ὁποῖοι, παράλληλα μέ τόν μεθοδευμένο δημοσιογραφικό θόρυβο τῶν Μ.Μ.Ε., δημιουργοῦν κλίμα καί λειτουργοῦν ὡς μοχλός πίεσης πρὸς τά κόμματα καί τήν ἐκάστοτε κυβέρνηση.

Ἄλλωστε κατά τή συζήτηση στή Βουλή τοῦ νομοσχεδίου γιά τό «Σύμφωνο Ἐλεύθερης Συμβίωσης» πού εἶχε καταθέσει ἡ Κυβέρνηση τῆς Νέας Δημοκρατίας, δύο ἄλλα κόμματα τό ΠΑΣΟΚ καί ὁ ΣΥΡΙΖΑ ζήτησαν νά ἐπεκταθεῖ ἡ ἰσχὺς του καί στά ὁμόφυλα ζευγάρια.

Ἐπιπλέον τό Ἐπιστημονικό Συμβούλιο τῆς Βουλῆς εἶχε τότε προειδοποιήσει τήν Κυβέρνηση γιά τό ἐνδεχόμενο παραβίασης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Σύμβασης Δικαιωμάτων τοῦ Ἄνθρώπου ἐπειδὴ περιορίζει τήν πρόνοια τοῦ Συμφώνου Συμβίωσης στά ἑτερόφυλα πρόσωπα καί δέν τό ἐπεκτείνει καί στά ὁμόφυλα [18].

Ἄς σημειωθεῖ ἀκόμη ὅτι τό γεγονός, ὅτι δέν συμπεριλήφθηκαν στό «Σύμφωνο Ἐλεύθερης Συμβίωσης» καί τά ὁμόφυλα ζευγάρια, ἐπέτρεψε σέ κάποιους νά προσφύγουν στό Εὐρωπαϊκό Δικαστήριο Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, ἀπόφαση τοῦ ὁποίου δέν ἔχουμε ἀκόμη [19].

Ὅλα αὐτά, ὅπως φοβούμαστε, ἀργά ἢ γρήγορα, θά μᾶς φέρουν ὡς Ἐκκλησία ἀντιμετώπους μέ τήν ἀπόφαση κυβερνώντων καί κομμάτων νά ἀναγνωριστεῖ καί στήν πατρίδα μας νομικά ὁ «γάμος» τῶν ὁμόφυλων ζευγαριῶν ἢ νά ἐπεκταθεῖ τό «Σύμφωνο Ἐλεύθερης Συμβίωσης» πού ἰσχύει ἤδη γιά τά ἑτερόφυλα ζευγάρια καί στά ὁμόφυλα.

Κανείς δέν μπορεῖ νά γνωρίζει ἀπό τώρα τίς προϋποθέσεις πού θά τεθοῦν καί τά δικαιώματα πού θά ἀναγνωριστοῦν. Θά εἶναι ὅμως τραγικό, ἐάν φτάσουμε ὡς τό σημεῖο νά τοὺς ἀναγνωρισθεῖ καί τό δικαίωμα υἱοθεσίας παιδιῶν.

Καί τό ἐρώτημα πού τίθεται εἶναι : Τί θά πράξουμε ὡς Ἐκκλησία ἐνώπιον ἐνός τέτοιου ἐνδεχομένου, τό ὁποῖο, ὡς φαίνεται, εἶναι σχεδόν βέβαιο καί χρονικά ὄχι πολύ μακρινό;

Θά ἀντιδράσουμε; Πῶς; μέ ποιούς τρόπους; μέ ποιά προετοιμασία καί σέ ποιά ἐπίπεδα; Καθολικά καί συντονισμένα ἢ, ὅπως συνηθίζουμε, δίκην ἐλεύθερων σκοπευτῶν μέ ἀμφίβολα ἀποτελέσματα;

Ἐνα δεύτερο : Ἄν παρά τήν ὀργανωμένη καί συντονισμένη ἀντίδρασή μας, ὅπως πρόσφατα συνέβη καί στή Γαλλία, ὁ περιώνυμος «γάμος» τύχει νομοθετικῆς ἀναγνώρισης, τί ὡς Ἐκκλησία θά πράξουμε;

Κατ' ἀρχήν, ἐναντι τῶν κυβερνώντων καί τῶν βουλευτῶν πού θά ψηφίσουν μία τέτοια πρωτοφανῆ καί ἀχαρακτήριστη ρύθμιση. Θά συνεχίζουμε νά συμπορευόμαστε, ὅπως μέχρι σήμερα, σάν νά μὴν ἔχει συμβεῖ τίποτε; Ἐρώτημα καίριας σημασίας.

Ἐναντι τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μέ τή συγκεκριμένη σεξουαλική ἀπόκλιση, τά ὁποῖα ὅμως μέ τόν «γάμο» τοὺς ἢ τή δημόσια «συμβίωσή» τοὺς θά ἀποτελοῦν πρόκληση καί σκάνδαλο τέτοιου μεγέθους πού μέχρι σήμερα δέν γνώρισε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατά τόν δισχιλιετῆ βίω της;

Ἐδῶ δέν πρόκειται γιά ἄσκηση οἰκονομίας ἢ γιά ἐπίδειξη τῆς φιλανθρωπίας τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι ἀσθενῶν μελῶν της πού ἀμάρτησαν βαρύντατα, ἀλλά γιά ἀνατροπή τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς καί τῆς φυσικῆς τάξεως, ἐγκαθιδρυμένης ἀπό τόν ἴδιο τόν Δημιουργό Θεό σέ μία ἀπό τίς ἰερώτερες πτυχές τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης ὅπως εἶναι ἡ γενετήσια.

Συμπεραίνοντας ἐπιτρέψατέ μου νά ἐπισημάνω τά ἀκόλουθα :

α. Τά ἐναλλακτικά πρὸς τὴ συμβατικὴ οἰκογένεια σχήματα ὀργάνωσης τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου στὴν ἐποχὴ μας, ὅ,τι δηλαδή ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ἐκκλησίας χαρακτηρίζουμε ὡς ἐκτροπές, ἀποτελοῦν φλέγοντα ζητήματα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας.

β. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ μελετήσῃ εἰς βάθος τὰ φαινόμενα καὶ μὲ τὴ συμβολὴ στελεχῶν τῆς Κληρικῶν καὶ θεολόγων μὲ ἐξειδικευμένες γνώσεις καὶ λιπαρὴ θεολογικὴ συγκρότηση νὰ διαμορφώσῃ τίς θέσεις τῆς, τὴν ἐκκλησιαστικὴ δηλαδή μαρτυρία τῆς.

γ. Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀξιοποιώντας τοὺς καρπούς αὐτῆς τῆς μελέτης θὰ ἔδει νὰ ὀργανώσῃ τὴν ὑπεύθυνη ἐνημέρωση τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς καὶ τὴν πνευματικὴ καθοδήγηση τῶν μελῶν τῆς μὲ σύγχρονους καὶ πρόσφορους τρόπους. Ἡ γνωστοποίηση τῶν θέσεων καὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς μὲ τὴ μορφή Ἐγκυκλίων ἀπευθυνομένων «Πρὸς τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν» καὶ σὲ γλωσσικὴ μορφή πού σήμερὰ ἀπωθεῖ εἶναι ξεπερασμένη καὶ ἀναποτελεσματικὴ.

Τελειώνοντας σημειῶνω ὅτι ἠθελημένα ἀπέφυγα νὰ προβῶ σὲ συγκεκριμένες προτάσεις καὶ τοῦτο διότι φρονῶ, ὅτι αὐτές θὰ ἔδει νὰ προκύψουν ἀπὸ τὴ συνοδικὴ διαβούλευση τοῦ ἱεροῦ σώματός μας καὶ νὰ ἐκφράζουν τὸ φρόνημα καὶ τὴ γνώμη ὅλων μας ἢ, τὸ λιγότερο, «τῶν πλειόνων».

Γιὰ τίς ἀτέλειες τῆς εἰσηγήσεως παρακαλῶ νὰ τύχω τῆς ἐπιεικειᾶς Σας.

Γιὰ τὴν ὑπομονή σας Σᾶς εὐχαριστῶ.»

Σημειώσεις

1. Λουκίας Μ. Μουσούρου, Κοινωνιολογία τῆς σύγχρονης οἰκογένειας, [Βιβλιοθήκη Κοινωνικῆς Ἐπιστήμης καὶ Κοινωνικῆς Πολιτικῆς], Ἀθήνα 2006, σ. 78.
2. Α΄ Κορ. 16,19· Ρωμ. 16,5.
3. Α. Μισέλ, Κοινωνιολογία τῆς οἰκογένειας καὶ τοῦ γάμου, μετάφραση Λ.Μ. Μουσούρου, [Βιβλιοθήκη Κοινωνικῆς Ἐπιστήμης καὶ Κοινωνικῆς Πολιτικῆς], Ἀθήνα 2000, σσ. 196-197. Πρβλ. Πάνου Δ. Νικολόπουλου, Ἡ μετάλλαξη τῆς οἰκογένειας, Ἀθήνα 2011, σσ. 9-11.
4. Ἀπόσπασμα Πρακτικῶν Δ.Ι.Σ. Συνοδικὴ Περίοδος 156η, Συνεδρία Α΄ τῆς 4.6.2013.
5. Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι, τόμος ΣΤ΄ (1982-1995), Ἀθῆναι 2001, σ. 12.
6. Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι, ὅ.π., σ. 40.
7. Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι, ὅ.π., σσ. 150-151.

8. Αί Συνοδικαί Ἐγκύκλιοι, τόμος Ζ' (1996-2000), Αθήναι 2006, σ. 132.
9. Γεωργίου Φραγκιαδάκη, Εὐρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐγκρίσει καί εὐλογία τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Αθήναι 2007, σ. 60.
10. Δήμητρας Κογκίδου, Μονογονεϊκές οἰκογένειες. Πραγματικότητα-Προοπτικές-Κοινωνική πολιτική, Αθήνα 1995.
11. Πρβλ. Λ. Μ. Μουσούρου, Κοινωνιολογία τῆς σύγχρονης οἰκογένειας, ὄ.π., σσ. 83-84.
12. Σχετική ἀπόφαση ἐλήφθη κατά τή συνεδρία τῆς Δ.Ι.Σ. στίς 17.3.2008.
13. Ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 388/26-3-2008 ἀπόφαση-ἀνακοινωθέν. Βλ. Νεκταρίου Κ. Τσαρουχᾶ, Τό Σύμφωνο Συμβίωσης (εἰσήγηση στήν Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Γάμου), σ. 10.
14. Βλ. Νεκταρίου Τσαρουχᾶ, ὄ.π., σ. 7.
15. Παντελῆ Καλαϊτζίδη, Συμβίωση καί Ἐκκλησία, Ἡ Καθημερινή 25.3.2008.
16. Θεοδώρου Ζήση, Πρωτοπρ., Σύμφωνο ἐλεύθερης διάλυσης τῆς οἰκογένειας καί τῆς κοινωνίας, Θεοδορμία 10 (2008), τεύχος 1 (Ἰανουάριος-Μάρτιος), σ. 14.
17. Ἀλλά καί τελευταῖα, σύμφωνα μέ ἔγγραφο τοῦ τέως ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης κ. Ἀντώνη Ρουπακιώτη πού διαβιβάστηκε στή Βουλή, καί ἡ παρούσα Κυβέρνηση μελετᾶ τό θέμα ἐπέκτασης τοῦ συμφώνου συμβίωσης καί μεταξύ τῶν ὁμοφυλοφίλων (<http://www.skai.gr/news/Greece/article/224712>).
18. «Τό Εὐρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου δέχεται ὅτι ἡ προστασία τῆς γενετήσιας κατεύθυνσης ἐντάσσεται στό πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἀρθροῦ 14 τῆς Εὐρωπαϊκῆς Σύμβασης Δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου περί ἀπαγόρευσης τῶν διακρίσεων, καθώς καί ὅτι ἡ ἔννοια τῆς οἰκογενείας δέν περιορίζεται σέ σχέσεις βασισμένες στό γάμο, ἀλλά περιλαμβάνει καί ἄλλους de facto οἰκογενειακούς δεσμούς, ὅταν μέρη ζοῦν ἐκτός γάμου».
19. <http://www.tovima.gr/printarticle/?aid=493296>